

HÓZSA Éva

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka
hozsaeva@eunet.rs

PÁLINKA ÖRDÖG BELÉPŐJE A NÉMET *PACSIRTÁKBA*¹

Entrée of Mr Devil Schnapps into the German “*Larks*”

Đavo Rakije u nemačkim prevodima romana „*Ševa*”

Pálinka Ördög Herceg János novellájából virtuális módon Kosztolányi Dezső *Pacsirta* című regényébe is beléptethető. A tanulmány a regény kilencedik fejezetének mai átültetéseihez összpontosít. Az „ördögi” inkább a kanzsúron folyó heves kártyajátékhoz és nyereményhez kapcsolható a regény említett fejezetében, ám az ivás szenvedélye szintén a szubjektumon túllépő hatalmat képviseli. A pálinka szó honosítása a vizsgált célnyelvi szövegekben nem mindig valósul meg, többnyire megmarad idegennek, a magyar kulturális aspektus tehát a német befogadó szemszögéből kiemelkedővé válik. A tanulmány az elméleti koncepciók és a fordítói gyakorlat változására utal, a korszerű fordítások ugyanis – a fordításelméletek jegyében – egyre inkább nyomatékosítják az idegen kulturális dimenziót. A kiemelt célnyelvi szöveghelyek újabb értelmezési lehetőségeket és perspektivikus párbeszédet nyitnak meg. *Kulcsszavak:* Pacsirta, fordítás, a szubjektumon túllépő hatalom, kulturális dimenzió, idegenség

Kosztolányi Dezső regényének kilencedik fejezete a párdúcok kaszinóbeli mulatozását mutatja be, a nevezetes csütörtöki napot, amely Sárszegen ugyanolyan jelentőségű, mint a vasárnap. A kaszinóban megtartott kanzsúr velejárója

¹ A tanulmány a Szerb Köztársaság Oktatás- és Tudományügyi Minisztériuma 178017. számú, a Kisebbségi nyelvi, irodalmi és kulturális diskurzusok Délkelet- és Közép-Európában (Diskursi manjinskih jezika, književnosti i kultura u jugoistočnoj i srednjoj Evropi) című projektumának keretében készült.

az ételek és italok mértéktelen fogyasztása, a korhelykedés diadalra juttatása. Vajkay Ákos, aki lánya távollétében hosszú idő után újra betoppan a kaszinóba, a változatlansággal szembesül, azzal, hogy itt minden olyan olajozottan és gépiesen működik, mint régen. Lassan őt is újra rabul ejti a játékszenvedély, a kártyázás gyönyörűsége, amellyel Bónus Tibor monográfiája foglalkozik tüzetesen (Bónus 2006, 191–199). A párducok a fiatalosnak tűnő Ákoson keresik az időbeli változás tüneteit, Vajkay ironikus nézőpontjából viszont feltűnik a cimborák fizikai öregedése, sőt eltorzulása, elsorvadása. Az említett részletet a regény kritikai kiadásából idézzük:

Bizony, bizony, megöregedtek a cimborák. Néhány párducnak már aranyfoga volt, legtöbb műfogakat viselt elől, kaucsuk ínyt. Eltűntek a kondor, fekete fürtök, melyeket csütörtök-estéken látott, zuzmara lepte be, pusztán a bajszokon kísértett pár szál barna szőr. Sokan egészen megkopaszodtak. Meztelen koponyájuk gömbölyű lett és fényes, mint a tekeasztalon guruló elefántcsont-golyó, vagy kihegyesedett, mint a tojás (Kosztolányi 2013, 321).²

A szokásrend és a tárgyi világ változatlan, a cimborák testi változása, betegeskedése azonban szembetűnő átalakulást, sajátos optikai kapcsolathálót eredményez. A testkép tekintetében a részletek kinagyítása és a hasonlatok alkalmazása emelkedik ki, a tünetek kitapintása megfigyelhető például a hátgerincsorvadásban szenvedő Hartyányi Olivér esetében, akinek betegsége (a kívülállók értelmezésében) ateizmusával függ össze. A hasonlatok ironikus hatását fokozza, hogy az elbeszélő a környezet elemeit helyezi előtérbe, mintegy utalva arra, hogy a párducok a kaszinó tárgyi világával forrnak össze, például a tekeasztalon guruló elefántcsont-golyóval (az elefánt hasonlat később Szunyogh mélységes részegségében való fejingatásához kapcsolódik!), vagy a tojással, amely már a fejezet elején feltűnik. Ákos ugyanis az előcsarnokban Bástával találkozik, aki két „rengeteg” tálat visz a könyvtárba, „melynek ecetes vizében fejessaláták s keménytojásszeletkéék áztak” (Kosztolányi 2013, 313). Nem öregedett meg Széchenyi István gróf, akinek „nagyképe” ott lóg a falon, noha ebben a „vidéki” homályban ő sem lát tisztán, „a kaszinó nevetséges torzképe annak, amit Széchenyi kigondolt” (Szegedy-Maszák 2010, 246). A kritikai kiadás *Tárgyi magyarázata* szerint a Széchenyi-nagykép leginkább Friedrich von Amerling

² „Bizony, bizony megöregedtek a cimborák. Néhány párducnak már aranyfoga volt, legtöbb műfogakat viselt elől, kaucsukínyt. Eltűntek a kondor, fekete fürtök, melyeket csütörtök-estéken látott, zuzmara lepte be, pusztán a bajszokon kísértett pár szál barna szőr. Sokan egészen megkopaszodtak. Meztelen koponyájuk gömbölyű lett és fényes, mint a tekeasztalon guruló elefántcsont-golyó, vagy kihegyesedett, mint a tojás” (Kosztolányi 1971, 89).

népszerű alkotására utal (1834). A Sárszeg modelljeként szolgáló Szabadkán a századfordulón kifejezett Széchenyi-kultusz alakult ki, amelynek legfőbb szorgalmazója Toncs Gusztáv, Kosztolányi Dezső tanára volt. Toncs magyarázatokkal ellátott szöveggyűjteményt adott ki Széchenyi István műveiből a gimnázium nyolcadik osztálya számára, valamint a Széchenyi-pályázatok lelkes bírálójaként is kiemelkedett (Hózsá 2011, 17–18). Ladányi László, a regény egyik szereplője, Sárszeg szabad királyi város 48-as függetlenségi képviselője például, aki világszemlélete miatt meglehetősen feszült viszonyban áll Vajkayval, rövid szakállával és „busa” szemöldökével Zrínyi Miklóstra emlékeztet. A képviselő a Habsburg-ház detronizálásának híve, míg Ákos félénk, békés, inkább visszavonul, és zokszó nélkül elfogadja a 67-es kiegyezést. Vajkay Ákos először külső nézőpontból fókuszál öt ünneplő régi cimboráira, ám később egyre közvetlenebbül mozog közöttük, élvezi a zsidongást. Ladányi invitálását is elfogadja, bekapcsolódik a poharazgatásba és a kártyajátékba, mintha el sem távolodott volna.

A kilencedik fejezet kiemelkedő fejezetnek tekinthető a „kitervelt–kiszámított, egyben feszes szerkezetű” (Bori 1986, 147) regényben, és nemcsak Vajkay későbbi meghasonlása szemszögéből érdemel külön figyelmet, hanem itt sűrűsödnek azok az egyéni, világnézeti, valamint a nemzeti identitással és a Monarchia végnapjaival összefüggő politikai feszültségek, amelyeket csak a korhelység, az ellágyuló nótázás és a kontúrokat elhalványító füst szorít látszólag háttérbe. Szinte kibogozhatatlan az a sűrített szövevény, amely a kanzsúron gyülekező egyéneket (a sokasodó epizód szereplőket, azok „arcéleit”, sokféle beszédmódját, minőségkülönbségeit, nézőpontjait, dzsentri-közhelyeit) összekapcsolja, az újabb kutatás „az árnyalatok gazdagságát” hangsúlyozza (Szegedy-Maszák 2010, 247). Ennek keretét adja meg az evés, ivás, nótázás fokozatosan bomló szertartása, amelybe a pincérek csak tapintatosan játszanak bele. A kanzsúr egyik központi kérdése az értékmegjelenítés:

A Párducoknak nemcsak a cselekménysíkon, hanem az értékmegjelenítés-síkon is kulcsfontosságú szerepük van a regényben. Cselekménysíkon a velük való találkozás vezet el a konfliktus kirobbanásához. Értékmegjelenítés-síkon pedig a Párducok részletes bemutatása leplezi le annak a létezésnek a teljes tartalmatlanságát, amelytől Vajkayék, Pacsirta csúnyasága révén elszigetelődtek (Juhász 2007, 115).

A vacsora alatt kiszellőztetnek, ezután a megújult, rideg teremben új szakasz kezdődik; a kártyajátzmák is változnak, a tarokkot követő makaó „abszolút kockázatot” jelent (Bónus 2006, 196). A hangulatváltás, a vacsora által meghú-

zott törésvonal hozza magával a pálinka belépőjét. A bort felváltja a pálinka és a komolyabb, kiélezettebb kártyajáték, majd az italok egyre inkább keverednek:

A tömény szesz egyrészt a nyílt életharcra, másrészt a szubjektumon túlható hatalomnak való ellenállásra vonatkozik, eközben a pálinka az égés, a tűz motívumainak sorába is jól illeszkedik. Vajkay nemcsak „megfelelt a pohárnak”, azaz nem győzi le őt a szesznek, a sors groteszk analogonjának a túlereje, de akárcsak a tarokkban, a makaóban is szerencséje van, mely minden szándéka ellenére sem akar elpártolni tőle (Bónus 2006, 195).

Az „égés” a falon lógó Széchenyi-képhez is kapcsolódik, szemében ugyanis az egyéniség tettereje ég, amikor körülnéz a füstös teremben, és reformterveinek szertefoszlásával szembesül.

A komoly ivás és komoly játék diadala a 2007. évi német fordítások szemszögéből is kiemelhető, nevezetesen például a pálinka honosításának dilemmája, kulturális szempontú megközelítése. A pálinkára való utalás a következőképpen szemléltethető:

Kosztolányi Dezső: „A bort fölvaltotta a pálinka...” (Kosztolányi 2013, 355).

Christina Viragh fordítása: „Der Wein wurde von Pálinka abgelöst...” (Kosztolányi, Viragh ford. 2007, 188).

Heinrich Eisterer fordítása: „Der Wein wurde vom Palinka abgelöst...” (Kosztolányi, Eisterer ford. 2007, 138).

A pálinka mindkét német fordításban „Pálinka”/„Palinka”, a magyar köznév a német helyesírás szabályai szerint nagy kezdőbetűvel szerepel. Christina Viragh a forrásnyelvi írásmódot is meghagyja, a továbbiakban pedig következetesen a magyar kulturális aspektust nyomatékosító eljárást alkalmazza, viszont amikor idegen pálinkáról van szó, a honosítás megvalósul. A lengyelpálinka esetében a „Schnaps” szó kerül be a célnyelvi szövegbe: „Ákos geriet zu einen Makaoisch, wo der Einsatz fünf Forint betrug und wo Kontoschowska und sonstige starke polnische Schnäpse getrunken wurden” (Kosztolányi, Viragh ford. 2007, 188). A forrásnyelvi mondat így hangzik: „Ákos egy makaós asztalhoz került, hol a tét öt forint volt s kontusovszkát és egyéb erős lengyelpálinkát ittak” (Kosztolányi 2013, 355).

Heinrich Eisterer szintén a honosítás útját választja, a célnyelvi mondat az ő fordításában így alakul: „Ákos kam an einen Makao-Tisch, wo der Einsatz fünf Gulden betrug sowie Kontuschowska und sonstige starke polnische Schnäpse getrunken werden” (Kosztolányi, Eisterer ford. 2007, 138). Eisterer fordításában a pénzegység (der Gulden) történeti vonatkozása emelkedik ki, ami pedig a pálinkát illeti, a honosítás a továbbiakban is megvalósul (roter

Schnaps; Schnapsgeruch), ám nem minden esetben, nem mindig következetesen. Christina Viragh fordításában mindvégig figyelmet érdemel a honosítás (der hinuntergekippte Pálinka; roter, giftstarker Pálinka; Pálinka-Atem), kivételt az említett „lengyelpálinka” jelent. Az italhoz kapcsolódik a Szent János-áldás, a búcsúzásakor elfogyasztott utolsó pohár ital, amelynek honosítása a német kultúrában való ismertsége miatt csak részben eltérő: der Sankt-Johannes-Segen (Christina Viragh fordítása), der Johannessegen (Heinrich Eisterer fordítása). Heinrich Eisterer írja a fordításról:

Nem tekintetem Kosztolányit túlságosan nehezen fordítható írónak, és a Pacsirtát nem túlzottan nehezen fordítható könyvnek. Mármint ahhoz képest, hogy egy irodalmi művet magyar nyelvből egy másik nyelvbe átültetni mindig abszurd feladatnak éreztem. Lépten-nyomon meg kell kísérelni a lehetetlent. Egyébként más nyelvi viszonylatban szerintem nem sokkal különb a helyzet. Végül is fordítani lehet, csak a lényegét nem. A nyelvet. A lényeg a nyelv. Minél jobb az író, annál inkább. A nyelv nem csak eszköz, hanem maga az anyag. [...] Viszonylag könnyen fordíthatóvá teszik Kosztolányit mindenekelőtt azok a dolgok, amelyek a nyelvi kérdéseken kívül esnek, például gondolatvilága, amely európai, témái, műveinek kulturális háttere, amelyet „polgári”-nak szoktak nevezni. Egy tarokk-játszma, úgy, ahogy ezt a Pacsirtában leírta, képes kilencven évvel később is lebilincselni olvasás közben Martin Walser német író, aki ezt egy könyvismertető alkalmával elmondta. Jól fordítható Kosztolányi finom iróniája, hála Istennek, az irónia nyelvét mindenhol értik, ha értik. [...] Csoda lenne, ha a mindig szkeptikus Kosztolányi más következtetésre jutna, mint arra, hogy a fordítás mindig ferdítés (Eisterer 2013, 32, 33–34).

A fordító egyetért Kosztolányi fordításról/ferdítésről vallott nézeteivel, ő maga szintén „elmés csalásnak” tekinti az átültetés műveletét abban az értelemben is, hogy az olvasó úgy vesz kézbe egy könyvet, hogy az író szavait fogja olvasni. „Nem fogja – fűzi tovább gondolatát a fordító –. Arról nem is beszélve, hogy gyakran nem is figyelnek rá, nem is veszik észre, hogy az adott szerző nem anyanyelvükön írta művét” (Eisterer 2013, 34). A pálinka szó fordításának említett példáival éppen ezért érdemes külön foglalkozni, mert a célnyelvi befogadó itt, ennél a műveletnél igenis szembesül azzal, hogy átültetett szöveget olvas.

A regény kilencedik fejezetének záróakkordja a „regényes” sárszegi éjszaka kávéházi látványához kapcsolódik. Ákosnak erőt ad a végezetül felhörpin-

tett pálinka, a párducok hívószavára már nem reagál, hazaindul. Részsége tudatosul benne: „Ákos nem volt annyira részeg, mert tudta, hogy részeg” (Kosztolányi 2013, 363). Útközben felfigyel a Baross kávéház ívlámpáira, a bádogkertben fagylyaltozó fiatalemberekre és a cigányzenét hallgató, málnaszörpöt fogyasztó, divatos kalapot viselő Cifra Gézára. A kávéházi világ ellenáll a kanzsúron tapasztalható korhelységnek, Ákos nézőpontjából a málnaszörp vörös pálinkává változik át, a látomás egyben pálcát tör az önelégült Cifra Géza felett, aki Vajkay apai értékítélete szerint bűnös, mert cserbenhagyta Pacsirtát. Legszívesebben megölné őt, arc-közeli találkozásuk során Cifra Géza szemzögéből azonban csak Ákos ittassága és értetlen magatartása tűnik fel. Az átváltozást a következő mondat fejezi ki: „És az ártatlan málnaszörp is, melyet szopogatni kezdett a szalmaszálon, méregerős, vörös pálinka képében jelent meg Ákos előtt” (Kosztolányi 2013, 367). Az ártatlanságból a bűnösségbe való átmenetet a bődítő italok hiánya, majd átváltozása érzékelteti, a mondatban kulcsfontosságú a málnaszörpre vonatkozó „ártatlan” jelző. A 2007. évi német fordítások nem csak a pálinka szó honosítása szempontjából térnek el egymástól:

Christina Viragh fordítása: „Und auch der harmlose Himbeersirup, an dem er durch den Strohalm saugte, erschien Ákos als roter, giftstarker Pálinka” (Kosztolányi, Viragh ford. 2007, 194).

Heinrich Eisterer fordítása: „Und auch der harmlose Himbeersaft, den er durch den Strohalm einsog, wurde für Ákos zu einem mörderisch starken, roten Schnaps” (Kosztolányi, Eisterer ford. 2007, 142).

Eisterer fordításában megvalósul a honosítás (a német „Schnaps” szót használja), Christina Viragh megmarad a következetesen nem honosított „Pálinka” szónál. Az átváltozást Eisterer fordítása érzékelteti teljesebbnek, feltűnik viszont a pálinka egyik jelzője, a „méregerős” is, amely Eisterer átültetésében megváltozik, azaz „mörderisch” (,gyilkos’) lesz. Christina Viragh célnyelvi szövegében a jelzők helycseréje következik be, Eisterer átültetése értelmez, Ákos ugyanis később destruktív indulatokkal közeledik a kávéházban üldögélő Cifra Géza felé, noha a befogadó a gyilkos szándék mellett az ironikus látásmódra is felfigyel, mikor Ákos azon töpreng, hogy csak zsebkés van nála. A kávéházi közeg célnyelvi közvetítése kiemelkedő művelet; a sárszegi kávéház különbözik a budapestitől, a nagyvárositól, a „nemzetközitől”, ahol írók és/vagy újságírók gyülekeznek, Kosztolányi ismert hőse, Esti Kornél például „bátran közlekedik a kétféle tér, a dolgozószoba és a kávéház között; rendszeresen eljár innen oda, és mindig visszatér onnan ide” (Bazsányi 2015, 130). A kávéház a metaforizáció szempontjából is tanulmányozható Kosztolányi *Irodalmi levelében*, az első

világháború végének irodalma, az avantgárd irányzatok megjelenése ebben a cikkében duhaj, hangos kávéházként értelmezhető:

A háború végén a divat és irányok hóbortja dúlt. Olyan volt ekkor az európai irodalom, mint egy lármás, nemzetközi kávéház, ahol mindenki egyszerre beszél, mindenki tagad valamit, mindenki egy megváltó eszmével lép föl, s azzal akarja menteni a menthetőt, hogy halálra ítéli az értelmet vagy a központosítást, hogy trónra ülteti a fintort vagy a nagybetyűket, s mint holmi csódtömeggondnok végeladást rendez abból, amit a nagyok ráhagytak, és olcsó pénzen – néhány ötlet kedvéért – elveszíteti (Kosztolányi 2006, 45).

A *Pacsirta* kilencedik fejezete újabb és újabb újraolvasásra készlet, viszont ez a vizsgálat csak a fordítás/ferdítés kultúrájának dilemmáira és törésvonalaira tért ki, amelyhez segítséget nyújtott a regény kritikai kiadása. Az utóbbi évek fordítói műveletei változtak, honosítás és nem honosítás, illetve a kulturális aspektus problémája kiéleződött. Klaus Schmuck 1970. évi regényfordításában még természetes az ekvivalencia elvének érvényesítése, azaz a Schnaps szó használata. Ez a fejezet számos bonyolult fordítói kérdést hív(hat) elő, például a nevek, dalbetétek, a történelmi-politikai utalások, az identitászavar vagy az ételnevek közvetítésének megoldását. A régebbi német fordítás többnyire hangsúlyozza a nevek idegenségét, az ital mint köznévi azonban nem vet fel semmiféle átültetési problémát. A mai német átültetésekben a tömény ital az idegen közeg fordíthatatlan nedűje, afféle hungarikum, noha a XVII. században meghonosodott pálinka szó egyébként idegen eredetű a magyarban (TESz. 3. 1976; 71). A pálinka szó alkalmazása mint az idegen felé való „elmozdulás” a német szövegben egyfajta „nyereségeként” fogható fel, ugyanis az ilyen „elmozdulások nyitnak teret az interpretáció számára, az idegen és a saját közti párbeszéd lehetőségét eredményezve” (Pioldner 2010, 78).

Irodalom

- Bazsányi Sándor. 2015. „*Ez tréfa?*” *Kosztolányi Dezső Esti Kornéljáról. Esszéfűzér.* 125–154. Pozsony: Kalligram és Budapest: Pesti Kalligram.
- Benkő Loránd főszerk. 1976. *A magyar nyelvtörténeti – etimológiai szótára III.* Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Bónus Tibor. 2006. *A csúf másik. A saját idegenségének irodalmi antropológiájáról.* Kosztolányi Dezső: *Pacsirta.* Budapest: Ráció Kiadó.

- Bori Imre. 1986. *Kosztolányi Dezső*. 141–154. Újvidék: Forum Könyvkiadó.
- Eisterer, Heinrich. 2013. A fordítás mint „elmés csalás”. *Évkönyv. Tanulmánygyűjtemény*. 8 (1): 31–34. Szabadka: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar.
- Hózsa Éva. 2011. Széchenyi–Toncs–Kosztolányi. In Hózsa Éva 2011. *Melyik Kosztolányi(m)? Kapcsolatformálódások*. 16–18. Szabadka: Életjel, 144.
- Juhász Erzsébet. 2007. Hiány és többlet. A távolságtartások rendszere Kosztolányi Dezső *Pacsirta* című regényében. In *Az emlékezés elevensége. Kosztolányi Dezső Napok a szülőföldön*, szerk. Hózsa Éva–Arany Zsuzsanna–Kiss Gusztáv. 112–118. Szabadka: Városi Könyvtár.
- Kosztolányi, Dezső. 1970. *Lerche*. Aus dem ungarischen Übersetzung von Klaus Schmuck. Bearbeitet von Georg Harmat. Leipzig: Verlag Philipp Reclam.
- Kosztolányi Dezső. 1971. *Pacsirta. Regény*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Kosztolányi Dezső. 2006. *Szabadkikötő. Esszék a világirodalomról*, szerk. Réz Pál. Budapest: Osiris Kiadó.
- Kosztolányi, Dezső. 2007. *Lerche*. Aus dem Ungarischen übersetzt von Christina Viragh. Zürich: Manesse Verlag.
- Kosztolányi, Dezső. 2007. *Lerche*. Aus dem Ungarischen übersetzt von Heinrich Eisterer. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.
- Kosztolányi Dezső. 2013. *Pacsirta*, sajtó alá rendezte és a kísérő tanulmányokat írta: Bucsics Katalin. Pozsony: Kalligram Kiadó.
- Pieldner Judit. 2010. A megértés mint fordításaktus. Médiumváltás és fordíthatóság. In *A fordítás kultúrája – szövegek és gyakorlatok I.*, szerk. Gábor Csilla–Korondi Ágnes. 67–78. Kolozsvár: Verbum, Láthatatlan Kollégium.
- Szegedy-Maszák Mihály. 2010. *Kosztolányi Dezső*. 228–254. Pozsony: Kalligram.

ENTRÉE OF MR DEVIL SCHNAPPS INTO THE GERMAN “LARKS”

It would be possible as well to virtually admit Mr Devil Schnapps (Pálinka Ördög) from János Herceg’s short story into Dezső Kosztolányi’s novel, *Lark* (*Pacsirta*). The study focuses on the recent translations of the ninth chapter of the novel. The term “diabolic” could be rather more connected to the fierce card game and winnings at the stag party in the mentioned chapter of the novel, yet the passion of drinking likewise represents the power which overtakes the subject. The adoption of the term *pálinka* (schnapps/brandy) is not always attained in the examined target language texts, it mostly remains unacquainted, and so the Hungarian cultural aspect becomes prominent from the viewpoint of the German recipients. The study indicates the alterations of the theoretical concepts and the translation practice, since modern translations—in the spirit of translation theories—increasingly lay emphasis upon the unknown cultural dimension.

The emphasized target language texts initiate further interpretational opportunities and perspectival dialogues.

Keywords: Lark, translation, the power overtaking the subject, cultural dimension, strangeness

ĐAVO RAKIJE U NEMAČKIM PREVODIMA ROMANA ŠEVA

Đavo Rakije iz pripovetke Janoša Hercega virtuelno se može uvesti i u roman „Ševa”. U fokusu studije se nalaze savremeni prevodi devetog poglavlja romana Dežea Kostolanjija. „Đavolji” motiv se u ovom poglavlju romana može pre povezati sa žestokom kartaškom igrom i njenom ulogom na žurci mužjaka, međutim i strast prema piću predstavlja moć koja nadilazi snagu subjekta. Reč „pálinka” (*rakija*) se u analiziranom tekstu ciljnog jezika ne uklapa uvek na najbolji način, prisutan je prizvuk tuđice. Iz aspekta nemačke recepcije mađarska imenica dobija poseban naglasak. U radu se ukazuje na promenu teorijskih koncepcija i prevodilačke prakse. Savremeni prevodi, naime – u duhu teorije prevoda – sve više ističu stranu kulturnu dimenziju. Citirani primeri iz ciljnog jezika otvaraju nove mogućnosti interpretacije i perspektivnog dijaloga.

Ključne reči: Ševa, prevod, moć koja nadilazi snagu subjekta, kulturna dimenzija, tuđica